

Spoštovani predsednik Republike Slovenije gospod Borut Pahor,
spoštovani predsednik Državnega Zbora RS gospod Dejan Židan,
spoštovani predsednik Vlade RS gospod Marjan Šarec,
spoštovani predsednik Odbora za delo družino in invalide v DZ RS gospod
Vojko Starovič,
spoštovana ministrica za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti
gospa Ksenija Klampfer,
spoštovani visoki gostje, današnjega tradicionalnega sprejema
predsednikov ob mednarodnem dnevu invalidov, lepo pozdravljeni.

Združeni narodi so oktobra 1992 z resolucijo razglasili 3. december za mednarodni dan invalidov. Letošnje leto s sloganom »Skupaj gremo naprej« obeležuje enotnost in slogo v delovanju vseh življenjsko-družbenih procesov, v sodelovanju ljudi, institucij, skupaj z državo. Osnovno vodilo je, da bi združeni omogočili boljše in uspešnejše predvsem pa pravičnejše življenje invalidov. To je tudi zaveza, ki jo je Slovenija dala pred 10 leti, ko je v Državnem zboru RS ratificirala Konvencijo ZN o pravicah invalidov.

Spoštovani, slovenski invalidi ugotavljamo, da nas obkroža veliko predpisov in deklarativnega balasta. Medtem, ko v invalidskih organizacijah in invalidi sami postajamo resno zaskrbljeni, saj se sredstva namenjena socialnovarstvenim programom zmanjšujejo. Kljub temu, da se je v teh desetih letih sprejelo kar nekaj dobrih sistemskih rešitev za invalide, naj omenim Zakon za izenačevanje možnosti invalidov, Zakon o osebni asistenci in Zakon o socialnem vključevanju invalidov, ugotavljamo, da se Konvencija ZN o pravicah invalidov ne uresničuje v zadostni meri in je raven uresničevanja pravic invalidov glede na možnosti veliko prenizka. Po podatkih Statističnega urada RS se razmere na področju invalidskega in socialnega varstva slabšajo. Še leta 2000 je bil delež izdatkov za socialno zaščito in invalidnost v BDP 2,1 %, leta 2016 pa je ta zaščita upadla na 1,2 % BDP. Ravno tako se kaže upad v strukturi deležev za socialno zaščito po vrstah, kjer je strukturni delež za invalidnost leta 2000 znašal 9%, leta 2016 pa je upadel že na 5,3 %. Tudi na podlagi teh dejstev ugotavljamo, da je med invalidi visoka stopnja revščine in socialne izključenosti.

Nemudoma je potrebno dvigniti tudi invalidnine, dodatek za pomoč in postrežbo in druge prejemke, ki se že nekaj let **ne usklajujejo niti z rastjo življenjskih stroškov.**

Zmanjšuje se obsega financiranja posebnih socialnih programov invalidskih organizacij, s katerimi se uresničujejo človekove pravice invalidov. Po drugi strani pa država vedno več obveznosti prelaga na

invalidske organizacije, hkrati pa ne zagotavlja dodatnih sredstev. Zato je potrebno v najkrajšem času zagotoviti stabilno in trajnostno financiranje posebnih socialnih programov invalidskih organizacij, preko Fundacije invalidskih in humanitarnih organizacij. Slednja se je dvajset let skupaj z državo in civilno družbo gradila in oblikovala za izboljšanje socialnega položaja ranljivih skupin državljanov. Ves ta čas so jo izmenično uspešno vodili predstavniki uporabnikov, en mandat predstavnik humanitarnih organizacij, drugi mandat predstavnik invalidov in vse odločitve so se sprejemale s konsenzom in visoko stopnjo soglasja. V lanskem letu je nam iz neznanih vzrokov vodenje fundacije prevzel predstavnik, ki ga v svet fundacije imenuje Vlada in dolgoletno medsebojno zaupanje med invalidskimi in humanitarnimi predstavniki v svetu fundacije se je pričelo krhati. Posledice poznamo, nestabilno delovanje sveta, preglasovanja in posledično tudi likvidnostne težave fundacije. In vse to bomo v obdobju konjunktura gospodarstva občutili invalidi, invalidske in humanitarne organizacije, saj so se razpisana sredstva za posebne socialne programe za leto 2019 znižale za skoraj 8 odstotkov.

V invalidskih organizacijah tudi ugotavljamo, da ni zadostnega posvetovanja z nami v postopkih priprave in izvajanja zakonodaje in politik. Tu imam v mislih aktivno soodločanje, ne samo, da smo invalidi v posameznih delovnih skupinah prisotni, da je formi zadoščeno, potem pa preglasovani, tu upravičeno pričakujemo, da se bodo v prihodnje odločitve sprejemale s konsenzom, ne s pozicije moči. Nenazadnje smo invalidi ustavno zaščitena skupina državljanov, zato želimo, da se dosledno spoštuje obveza o temeljitem posvetovanju s predstavniki invalidov v vseh segmentih in da se spoštuje načelo »Nič o invalidih brez invalidov«.

Na ogroženost človekovih pravic invalidov v Sloveniji opozarja tudi Odbor ZN o pravicah invalidov, ki je aprila letos objavil svoje Zaključne ugotovitve, v katerih je bil odbor zelo kritičen do izvajanja Konvencije o pravicah invalidov v Republiki Sloveniji.

Nerazumljivo se mi zdi, da je slovenska Vlada na priporočilo državne institucije pričela prioriteto peljati postopke za pripravo Zakona o fundacijah FIHO in FŠO, medtem ko za samostojno telo, katero bi spremljalo izvajanje Konvencije ZN o pravicah invalidov, ki ima status mednarodne pogodbe, država v 10-letni zgodovini od ratifikacije v Državnem zboru RS nima kakšnega pretiranega posluha. Skozi desetletje v Sloveniji deluje Svet za invalide Republike Slovenije, kateri je vedno pripojen h kakšni vladni službi ali ministrstvu, posledično pa nima nobene neodvisnosti, da bi izpolnjeval vsaj eno izmed pomembnejših nalog, kot je

spremljanje uresničevanja Konvencije v Sloveniji. Konvencija v 33. členu nalaga, da država mora zagotoviti neodvisno telo, kot to določajo tudi Pariška načela, ki pravijo, da mora biti neodvisnemu organu zagotovljena funkcionalna neodvisnost z zakonodajnim tekstom ali Ustavo, imeti mora finančno neodvisnost, torej dovolj velik proračun, zagotovljen s strani parlamenta in seveda neodvisnost glede oseb oziroma kadrov, ki morajo biti delegirani kot člani neodvisnega mehanizma. Tega Svet za invalide Republike Slovenije do sedaj ni imel.

In na koncu bi se dotaknil dejstva, da NSIOS, ki po zadnjih podatkih združuje 24 invalidskih organizacij in 118.000 invalidov, še vedno nima pravne subjektivitete, kar bi mu morala država preko Zakona o invalidskih organizacijah omogočiti, da bi se NSIOS lahko registriral v skladu z Zakonom o društvih. Prepričan sem, da je le z malo dobre volje to mogoče storiti po skrajšanem zakonodajnem postopku.

Spoštovani predsedniki, danes sem vam v imenu Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije in Sveta za invalide Republike Slovenije postavil ogledalo. Na vas je ali se boste v njega zazrli ali pa se boste obrnili stran. Vendar vedite, da invalidsko gibanje v Sloveniji ni mrtvo. Invalidi v svojem življenju uspešno premagujemo različne ovire, vendar, če se bodo nam postavljale vedno nove in nove, bomo svoje nestrinjanje tudi jasno pokazali. V okviru Nacionalnega sveta invalidskih organizacij se je že oblikoval protestni odbor, ki pripravlja aktivnosti za izvedbo shoda, če se ne bodo opozorjene ugotovitve pričele reševati. Zavedam se, da se vse ne da postoriti čez noč, vem pa tudi, da tam kjer je volja so uspehi zagotovljeni.

Spoštovani predsednik Republike gospod Borut Pahor, v imenu Sveta za invalide Republike Slovenije in v imenu NSIOS se vam iskreno zahvaljujem za današnji sprejem. V podobni obliki pozornost slovenskim invalidom namenjate že vrsto let. Prepričan sem, da tudi ta sprejem ni zadnji, saj nam s to gesto omogočate, da imamo invalidi možnost vsaj enkrat v letu nagovoriti tako eminentno družbo in hkrati sporočiti svoja mnenja in stališča slovenski politiki in širši slovenski javnosti.

Uspešno delo in vse dobro želim vsem skupaj!

Hvala!

Dane KASTELIC